

Sygn. akt IV U 89/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 kwietnia 2022 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Sławomir Górny

Protokolant: st. sekr. sąd. Beata Krysiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 6 kwietnia 2022 roku w Sieradzu

odwołania P. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 14.01.2022 r. Nr (...)

w sprawie P. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o emeryturę górniczą

zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje P. S. prawo do emerytury górniczej od 1 listopada 2021 roku, z tym, że okres pracy od 1 maja 2004 roku jest pracą górniczą zaliczaną w wymiarze półtorakrotnym.

Sygn. akt IV U 89/22

UZASADNIENIE

Decyzją z 14.01.2022r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił P. S. prawa do emerytury górniczej z uwagi na to, że na dzień 18.11.2021r., w/w udowodnił 17 lat, 6 miesięcy i 8 dni pracy górniczej, określonej w art. 50 c ust. 1 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.). ZUS nie zaliczył do pracy górniczej okresu zatrudnienia od 1.12.1993 – 30.04.2004 na stanowisku kierowca ciągnika. Do pracy górniczej w wymiarze półtorakrotnym nie zaliczono okresu zatrudnienia od 1.05.2004 – 16.11.2006 na stanowisku górnik odwadniacz złoża, ponieważ to stanowisko nie figuruje w załączniku nr 3 Rozporządzenia MPiPS z 23.12.1994r oraz okresu od 17.11.2006r. do nadal na stanowisku górnik kopalni odkrywkowej ponieważ w-ca wykonuje te same czynności co na stanowisku górnika odwadniacza złoża, a ponadto prace związane z odwodnieniem złoża nie są pracami przodkowymi, ponieważ nie są wykonywane bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy montażu, likwidacji, transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących, transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych.

W odwołaniu od powyższej decyzji w/w wnosił o zmianę decyzji i uwzględnienie okresów pracy od 1.12.1993 – 30.04.2004 jako pracy górniczej z przelicznikiem 1,2 oraz okresów pracy od 1.05.2004r. do nadal jako pracy górniczej kwalifikowanej z przelicznikiem 1,5.

W odpowiedzi na odwołanie, organ rentowy, wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

P. S., urodził się (...)

W okresie od 1.12.1993 – 30.04.2004, P. S. był zatrudniony w Oddziale (...) jako kierowca ciągnika. W ww. okresie wykonywał prace sprzętowe na rzecz Oddziałów (...) Kopalni, a jego praca była związana wyłącznie z obsługą wkopu i zwałowiska. Odwołujący obsługiwał ciągnik terenowy U. – (...), U. – (...), U. – (...), otrzymywał dodatek za pracę na odkrywce. Oddział (...) był oddziałem utrzymania ruchu w Planie Ruchu Zakładu (...), a jego podstawowym działaniem było zabezpieczenie w sprzęt Oddziałów (...). Zgodnie z zakresem działania Oddziału (...), ciągniki były kierowane do Oddziałów (...), Oddziałów (...), (...), itp., które w zakresie swojego działania mają za zadanie utrzymanie ruchu, bądź prace remontowe na ciągach układów (...) zdejmowania nadkładu, bądź pozyskiwania węgla. Wykonywana praca przez kierowców – ciągników była nierozdzielnie związana z przebywaniem na terenie wkopu, bądź zwałowiska kopalni. Praca na stanowisku – kierowca ciągnika w Oddziale (...) była tożsamą z pracą na stanowisku operatora sprzętu pomocniczego i technologicznego na odkrywce. Wydział (...) to był wydział transportowy. Na oddziale (...), razem z w-cą pracował K. W.. Wszystkie ciągniki jeździły na teren wkopu. W-ca obsługiwał agregaty smarownicze, agregaty olejowe, wykonywał wyciąganie i dociąganie rur na korektory wodne. Agregat smarowniczy zapinany jest do ciągnika na podnośnik. Agregat podaje smar do łożysk na duże wysokości na koparce i na zwałowarce. W-ca z agregatem jeździł po terenie wkopu i zwałowiska. Koparki znajdowały się na terenie wkopu, a zwałowarki na terenie zwałowiska. Maszyny podstawowe też podlegały smarowaniu. Przykładowo, na maszynie podstawowej jest bardzo duża przekładnia 1200 l i jest zaciągnięty specjalistyczny agregat. W-ca wykonywał wzdłuż ściany urabiania koparki układanie korektorów wodnych na poziomie roboczym przy skarpie, gdzie urabia koparka. Po tym poziomie porusza się maszyna podstawowa i urabia węgiel. Nieraz żeby szybko zrobić, przy jednej robocie musiały pracować 3 - 4 ciągniki. W-ca układał kable blisko maszyn, koparek, zwałowarek od stacji zasilającej transformatora do samej maszyny koparki, zwałowarki. Kabel musiał być wpięty w maszynę. Maszyny podstawowe i przenośniki były zasilane. Wozidło, które zwijało kabel, było zapinane do ciągnika. Maszyny takie jak: koparka, zwałowarka były na terenie zwałowiska i wkopu. Sztygar wydawał dyspozycje, na który oddział trzeba jechać. Brygady robocze jeździły czołówkami - samochodami przystosowanymi do przewozu brygad. Ciągnik w tych pracach jest niezastąpiony w pracach przy agregatach smarowaniach pompach olejowych. Sztygar przydzielił w-cy oddział mechaniczny (...) i (...). Oddział (...) zajmował się konserwacją agregatów wydobywczych, stacji napędowych. Miejszem wykonywania pracy było zwałowisko nadkładu kopalni oraz wkop. (...) zajmował się remontami bieżącymi oraz konserwacją powyższych urządzeń, zajmował się układem (...). oddział (...) zajmował się remontem maszyn podstawowych, tj. (...) koparki i zwałowarki. Był to oddział utrzymania ruchu w sprawach awaryjnych.. Do czynności na oddziale (...) i (...) ciągnik był niezbędny. Smarowanie można byłoby zrobić za pomocą ludzkich rąk ale dużo dłużej by to trwało. Na pracach naprawczych i remontowych na wydziale (...) na urządzeniach były rolki, które za pomocą lin były ściągane i podwieszane. Były też montowane płyty gąsienicowe na tych stacjach. W ramach oddziału (...) były prace konserwacyjne. Były to czynności pomocnicze, na stacjach zwrotnych czyli końcowym odcinku, gdzie zawraca taśma. W-ca włączał i wyłączał agregat, pomagał rozciąć przewody, stał ciągnikiem jak najbliżej urządzenia, które było smarowane, np. na stacji zwrotnej w odległości 3-4 metry. Stacja zwrotna jest na samym końcu przenośnika. Tam gdzie zawraca taśma, były stacje napędowe, na których znajdowały się przekładnie. Za pomocą ciągnika i metodą zrywkową były transportowane czerpaki. Część składowa maszyny zamontowana była na kole urabiającym koparki, w-ca dociągał te czerpaki. Za pomocą liny doczepionej do ciągnika wymieniało się płyty, gdy pękły.

Od 1.05.2004r., za namową kierownika oddziału (...), wnioskodawca przeszedł z oddziału (...) na oddział (...). Z angażem górnik – odwadniacz. Z dniem 17.11.2006r., zmieniono angaż na górnik kopalni odkrywkowej, ale charakter pracy odwołującego nie zmienił się Oddział (...) to jest odwodnienie na kopalni. Przewodnym na oddziale był A. S.. Oddział - zajmował się studniami głębinowymi, zapuszczaniem, wyciąganiem pomp, (...) - wierceniem przygotowaniem różnych otworów, (...) - zajmowało się wyłącznie remontem pomp i agregatów pompowych. Co ważne, na oddziale (...) praca wykonywana była pod koparką. Koparka wielonaczyniowa K (...), czy K (...) urobiła studnię i oddział (...) miał to uciąć. Miejszem pracy wn-cy było przedpole koparki: zdejmowanie nakładu i urabianie węgla. Odwodnienie jest cały czas potrzebne na kopalniach, bo zalałoby kopalnię. Koparka ma za zadanie wydobyć

na powierzchnię jak najsuchszy urobek. Praca odbywa się w obrębie koparki 200 - 300m, zwałowarki. Praca w-cy polegała na wspomaganiu oddziału (...). W-ca zajmował się zabudową pompy w obrębie koparki i zwałowarki, w bezpośrednim sąsiedztwie. Nieraz była to odległość 5m. Trzeba było dowieźć pompę, zabudować ją, wybudować korektor odprowadzający wodę. Bez odwodnienia nie da się ani zwałować, ani urabiać. Było to niezbędne. Prace na oddziale (...) odbywały się w wyrobisku, w rejonie maszyn podstawowych. W-ca pracował w rejonie urabiania, czyli usuwaniu osłon filtrujących z miejsca urabiania koparki polegających na odciąganiu rur w bezpieczne miejsce. W-ca pracował razem z brygadą oddziału(...). Na oddziale mechanicznym woziło się pracowników. Przy (...) przy smarowaniu tylko wsiadał jeden pracownik, który smarował i z agregatem w-ca jechał bez żadnych przyczep. Przy (...) był wożony sprzęt niezbędny do wykonywania przez mechaników. Praca w-cy polegała na wybudowie i zabudowie stanowisk pompowych znajdujących się w miejscu urabiania. Polegało to na zgrzewaniu rur, które służyły do odprowadzania wody. Poziom urabiania był dużo niższy na którym znajdowała się koparka. W-ca wykonywał prace odprowadzające wodę z miejsc urabiania za pomocą pomp. Za pomocą agregatów sprężarkowych należało studnie przewietrzyć, usunąć metan. Z góry studni wkładało się przewody i za pomocą sprężarki trzeba było wietrzyć studnie aby nie doprowadzić do przestoju koparki **(dowód: zeznania w-cy, zeznania świadków – H. N., A. S., K. W. – na nagraniu CD – 00:03:28 – 01:30:11 k. 64, zdjęcia załączone przez w-cę świadczące o charakterze jego pracy jako kierowca i górnik k. 55 - 60/akta sprawy; akta osobowe, doprecyzowanie charakterystyki pracy wnioskodawcy k. 44 akt).**

W dniu 23.11.2021r., P. S. złożył w ZUS wniosek o emeryturę, **(wniosek z załącznikami k. 2 - 12/akta ZUS).**

Po rozpoznaniu wniosku, z 14.01.2022r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił P. S. prawa do emerytury górniczej z uwagi na to, że na dzień 18.11.2021r., w/w udowodnił 17 lat, 6 miesięcy i 8 dni pracy górniczej, określonej w art. 50 c ust. 1 ustawy z 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015r., poz. 748 ze zm.) **(decyzja k. 36/akta ZUS).**

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie i w postępowaniu przed organem rentowym. Okoliczności dotyczące charakteru pracy wnioskodawcy od 1.12.1993 – 30.04.2004 i charakteru pracy od 1.05.2004, Sąd ustalił na podstawie zeznań wnioskodawcy i świadków - H. N., A. S. i K. W., którym dał wiarę. W poczet materiału dowodowego Sąd przyjął także akta osobowe skarżącego, załączone do akt zdjęcia świadczące o charakterze pracy skarżącego.

Z uwagi na dostateczne wyjaśnienie sprawy sąd pominął dowód z przesłuchania J. D. w charakterze świadka, potwierdzeń przyznania emerytur górniczych osób wskazanych w odwołaniu oraz pominął dowód z opinii biegłego z dziedziny górnictwa.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 50a ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2015r., poz. 748), górnicza emerytura przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) ukończył 55 lat życia;
- 2) ma okres pracy górniczej wynoszący łącznie z okresami pracy równorzędnej co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, w tym co najmniej 10 lat pracy górniczej określonej w art. 50c ust. 1;
- 3) nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Wiek emerytalny wymagany od pracowników: kobiet mających co najmniej 20 lat, a mężczyzn co najmniej 25 lat pracy górniczej i równorzędnej, w tym co najmniej 15 lat pracy górniczej, o której mowa w art. 50c ust. 1, wynosi 50 lat.

W myśl art. 50d ust. 1 pkt 1 cyt. ustawy, przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury pracownikom zatrudnionym pod ziemią oraz w kopalniach siarki lub węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym następujące okresy pracy na obszarze Państwa Polskiego w przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych.

Jak stanowi art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy, za pracę górniczą uważa się zatrudnienie na odkrywce w kopalniach siarki i węgla brunatnego przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewozie nadkładu i złoża, przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych, a także w kopalniach otworowych siarki oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń siarki i węgla brunatnego, na stanowiskach określonych w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki i ministrem właściwym do spraw Skarbu Państwa.

Zgodnie z §3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz. U. z 1995, Nr 2, poz.8), za okresy pracy pod ziemią oraz w kopalniach siarki lub węgla brunatnego, o których mowa w art. 6 ust. 1 ustawy, uważa się okresy pracy na stanowiskach wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik nr 3 do rozporządzenia.

W ugruntowanym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że w odniesieniu do prac w kopalni węgla brunatnego i siarki chodzi wyłącznie o prace wymienione jako górnicze w art. 50c ustawy. Podkreśla się przy tym konieczność odróżnienia "zwykłej" pracy górniczej górnika kopalni węgla brunatnego lub siarki, wykonywanej na stanowiskach określonych w załącznikach nr 1 i 2 do rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz. U. z 1995 r. Nr 2, poz. 8), od kwalifikowanej pracy górniczej wykonywanej na stanowiskach wymienionych w załączniku nr 3 do rozporządzenia. Rodzaj prac podlegających zaliczeniu w wymiarze półtorakrotnym zasadniczo scharakteryzowany został w przepisie art. 50d ust. 1 pkt 1, jako prac górniczych wykonywanych "w przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych". Wykaz stanowisk pracy, określony "pomocniczo" w załączniku nr 3 do rozporządzenia, odnosi się wyłącznie do wykonywanych zadań górnika, jeżeli spełniają one kryteria miejsca wykonywania pracy i jej charakteru określonego w przepisie art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy. Wykładnia przepisów załącznika nr 3 do rozporządzenia dokonywana w oderwaniu od unormowania ustawowego prowadziłaby do sytuacji, w której każdą pracę górnika kopalni głębinowej czy odkrywkowej, pełnioną na terenie wyrobiska (odkrywki), należałoby uwzględniać w wymiarze półtorakrotnym. A contrario - jako prace wymienione w załączniku nr 3 do rozporządzenia mogą być uznane tylko takie czynności wykonywane przez górnika, które bezpośrednio związane są z robotami prowadzonymi w przodkach przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach, a nadto przy głębieniu szybów i robotach szybowych. Z kolei użyte w załączniku pojęcie "inne prace w przodku" należy wiązać z bezpośrednim i zasadniczym procesem produkcyjnym zakładu górniczego, polegającym na urobku i wydobywaniu kopalin (por. wyrok S.N. z 8.01.2014r., I BU 12/13).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, to charakter czynności faktycznie wykonywanych, a nie nazwa stanowiska pracy, decyduje o zaliczeniu pracy w wymiarze 1,2 lub 1,5 (por. wyrok SN z 25.03.1998r., II UKN 570/97, wyrok SN z 22.03.2001r., II UKN 236/00=).

Przechodząc na grunt rozpoznawanej sprawy należy stwierdzić, że charakter wykonywanej przez wnioskodawcę pracy od 1.12.1993 – 30.04.2004, kwalifikuje się do zaliczenia do pracy górniczej wg załącznika nr 2, poz. 22 Rozporządzenia MPiPS z 23.12.1994r., jako operatora sprzętu pomocniczego i technologicznego na odkrywce. Była to praca pomocnicza przy naprawie i konserwacji urządzeń wydobywczych i transportujących, przy transporcie

obudów maszyn urabiających oraz przy innych pracach górniczych. Praca którą wykonywał odwołujący, odbywała się na terenie odkrywki na poziomach roboczych w rejonie urabiania i transportu nadkładu węgla, w rejonie maszyn podstawowych, przy naprawach bieżących maszyn urabiających i transportujących oraz przy bieżącej konserwacji tych maszyn. Prace polegały na obsłudze agregatów smarowniczych zawieszonych na ciągniku i napędzanych wałkiem. Agregat smarowniczy wykorzystywany był do konserwacji urządzeń wydobywczych transportujących. Odwołujący wykonywał także inne prace pomocnicze, tj. np. rozciąganie przewodów służących do smarowania i konserwacji. Wszystkie te elementy zamontowane są na maszynach urabiających, zwałujących i transportujących nadkład i węgiel. Z kolei zatrudnienie od 1.04.2004r., na stanowisku górnik – odwadniacz złoża, a później w związku ze zmianą angażu na górnik – kopalni odkrywkowej, pozwala zakwalifikować pracę wnioskodawcy do pracy górniczej kwalifikowanej, o której mowa w załączniku nr 1 dział III Rozporządzenia z 23.12.1994r. - górnik kopalni odkrywkowej. Od 1.05.2004r., wnioskodawca pracował na oddziale górniczym (...). Praca wnioskodawcy polegała na obsłudze pomp, agregatów sprężarkowych w miejscu urabiania nadkładu i węgla, a także usuwaniu awarii, zagrożeń wodnych.

Z przytoczonych wyżej powodów, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴§2k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał P. S. prawo do emerytury górniczej od 1.11.2021r. z tym, że okres pracy od 1.05.2004r. jest pracą górniczą zaliczaną w wymiarze półtorakrotnym.